

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР

МАТЕРІАЛИ IV МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

21 червня 2024 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»**

**Факультет психології, політології та соціології
Кафедра психології**

*IV МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА
КОНФЕРЕНЦІЯ*

**«ОСОБИСТІСТЬ ТА СУСПІЛЬСТВО В
ЦИФРОВУ ЕРУ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИМІР»**

21 червня 2024 року

Одеса – 2024

УДК 159.923.2(063)

Редакційна колегія:

Відповідальний редактор – **Аракелян М.Р.**, доктор юридичних наук, професор, проректор з наукової роботи Національного університету «Одеська юридична академія», заслужений юрист України.

Члени редколегії:

Цільмак О.М. – доктор юридичних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ульянов В.О. – доктор медичних наук, професор, професор кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Татьянчиков А.О. – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Лісовенко А.Ф. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія»;

Ташматов В.А. – кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології Національного університету «Одеська юридична академія».

Матеріали представлені в авторській редакції. Редакційна колегія не несе відповідальності за їх зміст.

Особистість та суспільство в цифрову еру: психологічний вимір : матеріали IV міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 21 червня 2024 року) / за заг. ред. проф. Аракеляна М.Р. Одеса : Національний університет «Одеська юридична академія», 2024. 217 с.

УДК 159.923.2(063)

Шишко Віолетта Сергіївна

здобувачка 2-го курсу факультету психології, політології та соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

Науковий керівник: кандидат психологічних наук, доцент Ташилатов В.А.

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ АДАПТАЦІЇ ПІДЛІТКІВ-ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ З ПОЧАТКУ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ

Актуальність проблеми полягає в тому, що багато людей в нашій країні нещодавно зіткнулись з вимушеним переселенням через жажливу, повномасштабну війну, яку розпочала Російська Федерація проти України у 2022 році. Ці люди вимагають психологічної підтримки з боку психологів та інших кваліфікованих спеціалістів. Варто зазначити, що вказана тема мало досліджена науковцями, практикуючими психологами та психотерапевтами, особливо щодо проблем адаптації підлітків-переселенців. Зокрема, варто виділити декілька праць, які є в інформаційному просторі, а саме: стаття відомої психологині Маріанни Новаковської, кандидатки психологічних наук Кордунової Наталії та Бочкай Анастасії, методичний посібник Синьоок Валентини, праця доктора психологічних наук Блинової Олени та інших.

За даними із відкритих джерел, благодійна організація «СОС Дитячі Містечка» провела дослідження та опублікувала дані, згідно яких 77% підлітків-переселенців стали свідками обстрілів і бомбардувань, 73% перебували у сховищі, а майже 30% пережили окупацію. Крім того, 33% із загальної кількості внутрішньо переміщених осіб зіткнулися з дискримінацією у нових громадах через свій статус, а 21% відчули дискримінацію під час пошуку та спроб винайняти житло. Разом з тим, експерти Харківського інституту соціальних досліджень вказують, що на обліку ВПО перебувають близько 4,9 мільйона осіб, з яких майже 997 тисяч являються підлітками. З огляду на це, слід вказати, що адаптація підлітків-переселенців до нового середовища є складним та багатогранним процесом, який супроводжується низкою проблем.

Вказані проблеми можуть бути пов'язані з різними факторами, такими як:

- **Травматичний досвід війни:** Багато підлітків-переселенців стали свідками бойових дій, втратили близьких людей або пережили інші травматичні події. Цей досвід може призвести до розвитку посттравматичного стресового розладу, тривоги, депресії та інших проблем з психічним здоров'ям.
- **Відрив від звичного життя:** Переїзд до нового місця проживання означає втрату звичного середовища, друзів, школи та інших важливих для підлітків елементів життя. Цей відрив може призвести до почуття самотності, ізоляції та втрати ідентичності.
- **Мовні бар'єри:** Незнання мови країни, куди переїхали підлітки, може ускладнювати їм спілкування з однолітками, навчання в школі та пошук роботи. Це може призвести до почуття безпорадності та фрустрації.
- **Дискримінація та ксенофобія:** У деяких випадках підлітки-переселенці можуть стикатися з дискримінацією та ксенофобією з боку місцевого населення. Це може призвести до почуття ізоляції, гніву та ненависті до оточуючих.

Для подолання проблем із адаптацією до умов нового соціального середовища, формування адекватної системи стосунків із приймаючою громадою, інтеграції в соціальні групи нового поселення, прийняття норм і цінностей нового соціального оточення, підліткам переселенцям варто намагатись виконувати прості дії, а саме: адекватно сприймати навколишню дійсність; розбудовувати систему відносин і спілкування з ровесниками та небайдужими до їх проблем; бути здібними до навчання, організації власного дозвілля та відпочинку в нових умовах життя.

Щоб допомогти підлітку-переселенцю адаптуватися до «нового життя», існують різноманітні програми, центри, гарячі лінії та онлайн-платформи, як в Україні, так і за кордоном. Серед таких програм необхідно зазначити:

- Проєкт «СвіТи» для підлітків у Львові;
- Кемп у Карпатах від БФ «Голоси дітей»;

- Онлайн-платформа Mindly;
- Центр кризового втручання в Кракові;
- Гаряча лінія емоційної підтримки від Міжнародної організації з міграції (МОМ) та інші.

Важливо, щоб держава та міжнародні організації і далі надавали психологічну допомогу переселенцям, зокрема, підліткам. Оскільки, результат соціально-психологічної адаптації впливає на визначення місця особистості у суспільстві та якісне виконання обраних нею соціальних ролей. Тому важливою є функція психолога у процесі спілкування та роботи з вимушеними переселенцями, та в особливості із підлітками, котрі тільки розпочинають свій дорослий шлях. Так як, війна є надзвичайним психологічним подразником для підлітків та людей в цілому й кожен травмований по-різному, з різним ступенем психологічної травми. Саме тому, на жаль, не один рік знадобиться для лікування психологічних проблем особистості.

Список використаних джерел

1. Блинова О. Є. Соціально-психологічна адаптація дітей із родин вимушених переселенців / О. Є. Блинова // Теоретичні і прикладні проблеми психології. Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – №2(49). – 2019. – С.19-30.
2. Жданович Ю. М. Особливості адаптації дітей вимушених переселенців / Ю. М. Жданович // Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді. - 2017. - Вип. 21(1). - С. 204-214. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2017_21\(1\)_19](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tmpvd_2017_21(1)_19).
3. Кордунова Н.О., Бочкай А.В. Особливості прояву посттравматичного стресового розладу (ПТСР) у дітей різновікових груп. Інтернет ресурс: <https://www.inforum.in.ua/conferences/29/105/798>.
4. Новаковська М. Інструкція з ментального виживання для дітей і підлітків-переселенців. Інтернет ресурс: <https://osvitoria.media/opinions/instruktsiya-z-mentalnogo-vyzhyvannya-dlya-ditej-i-pidlitkiv>

[pereselentsiv/#:~:text=роз'єднання%20родини%3В,покинути%20домівку%20i%20залишених%20друзів.](#)

5. Синьок В.І. Психологічні особливості прояву ПТСР у підлітків, які зазнали впливу війни. / Методичний посібник. / Упорядник: - Чорнобай, 2022 р.

Ключові слова: війна, вимушене переселення, повномасштабне вторгнення, внутрішньо переміщені особи, адаптація, підлітки-переселенці.

Key words: war, forced displacement, full-scale invasion, internally displaced persons, adaptation, displaced teenagers.

Шмаленко Юлія Іванівна

кандидат політичних наук, доцент доцент кафедри соціології

Національний університет «Одеська юридична академія»

ЕФЕКТИВНІ КОМУНІКАТИВНІ СТРАТЕГІЇ В КОНФЛІКТНИХ СИТУАЦІЯХ

Більшість людей стикалися з конфліктними ситуаціями як у професійній сфері, так і в особистому житті, що актуалізує необхідність вироблення дієвих стратегій їх подолання. Дослідження міжособистісної взаємодії та способів конструктивного розв'язання конфліктних ситуацій розглядає феномен конфлікту як іманентну складову людського буття, що супроводжує індивіда на всіх етапах його життєвого шляху. Попри потенційно деструктивний характер, конфлікти за умови ефективного управління ними можуть слугувати каталізатором особистісного зростання та розвитку взаємостосунків. Одним із ключових інструментів у цьому контексті постає ефективна комунікація, адже саме комунікативні бар'єри та дефіцит взаєморозуміння часто виступають первинними детермінантами конфліктогенності. При врегулюванні міжособистісних конфліктів та виробленні стратегій їх розв'язання особливу